

Sygnatura akt I C 863/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 października 2015 r.

Sąd Okręgowy w Jeleniej Górze I Wydział Cywilny w następującym składzie:

Przewodniczący: SSO Agnieszka Wiercińska-Bałaga

Protokolant: Magdalena Szlachtowicz

po rozpoznaniu w dniu 15 października 2015 r. w Jeleniej Górze

sprawy z powództwa **K. Z.**

przeciwko **W. P.**

o zachowek

1. oddała powództwo,
2. zasądza od powódki na rzecz pozwanej, kwotę 3.617 złotych, tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sygn. akt I C 863/14

UZASADNIENIE

Powódka K. Z. domagała się zasądzenia na jej rzecz od pozwanej W. P. kwoty 183.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wytoczenia powództwa do dnia zapłaty.

W uzasadnieniu żądania powódka wskazała, że zgodnie z postanowieniem Sądu Rejonowego w Jeleniej Górze z 14.01.2014 r. sygn. akt I Ns (...)spadek po Z. P. na podstawie testamentu notarialnego z 3.07.2013 r. nabyła pozwana W. P.. Powódka była siostrą spadkodawcy, a ich ojciec A. P. (1) jako jeden z rodziców spadkodawcy nie dożył otwarcia spadku, wobec czego powódka zgodnie z art.932§4 kc należy do kręgu spadkobierców ustawowych po Z. P. i przypada jej udział spadkowy, który przypadająby A. P. (1), a który nie dożył spadku. W skład spadku po Z. P. wchodzi apartament w S. o wartości co najmniej 450.000 zł, działka gruntu położona w S. przy ul. (...) z prawem zabudowy o powierzchni 0,22 ha o wartości ok. 320.000 zł oraz wkłady oszczędnościowe w trzech bankach o wartości co najmniej 300.000 zł, o łącznej wartości 1.100.000 zł oraz samochód. Zdaniem powódki należny jej zachowek po Z. P. wynosi 2/3 z jej udziału w spadku tj. 1/4 części spadku, co stanowi dochodzoną pozwem kwotę 183.000 zł. Pozwana zaś pomimo wezwania jej do zapłaty nie spełniła żądania twierząc, że powódka nie należy do kręgu spadkobierców ustawowych spadkodawcy.

W odpowiedzi na pozew pozwana W. P. wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie na jej rzecz od powódki zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego w kwocie 3617 zł.

Zarzuciła, że powódka nie należy do kręgu osób uprawnionych do zachowku zgodnie z art.991§1 kc. Podniosła, że legitymacja do występowania z roszczeniem o zachowek przysługuje wyłącznie osobie, która łącznie spełnia następujące warunki: należy do kręgu osób uprawnionych do zachowku, dziedziczyłaby z ustawy w danym wypadku, nie została wydziedziczona i nie otrzymała należnego jej zachowku. Dodatkowo pozwana wskazała, że matka powódki, a zarazem matka spadkodawcy J. P. na podstawie umowy zrzeczenia się dziedziczenia z 16.07.2013 r. zrzekła się dziedziczenia po Z. P., co obejmuje również jej zstępnych, a wobec czego powódka została wyłączona od dziedziczenia

po spadkodawcy. W dalszej kolejności pozwana zakwestionowała tak wyliczenie substratu zachowku w postaci czystej wartości spadku, jak też kwoty żądanego zachowku.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Spadkodawca Z. P., który zmarł w dniu 17 sierpnia 2013 r. w J., testamentem notarialnym sporządzonym dnia 3 lipca 2013 r. przed emerytowanym notariuszem J. T., zastępcą notariusza P. S. w Kancelarii Notarialnej w J., zarejestrowanym za numerem Repertorium A nr(...)r. odwołał wszystkie sporządzone wcześniej testamenty oraz do całości spadku powołał swoją byłą żonę W. P.. Prawomocnym postanowieniem z dnia 14 stycznia 2014 r. Sąd Rejonowy w Jeleniej Górze w sprawie sygn. akt I Ns (...) stwierdził, że spadek po Z. P. na podstawie testamentu notarialnego z 3.07.2013 r. wyżej opisanego nabyła pozwana W. P. w całości.

(dowód: dokumenty z akt Sądu Rejonowego w Jeleniej Górze sygn. I Ns (...) a w szczególności: odpis skrócony aktu zgonu Z. P. nr (...) USC w J. k 7 tych akt, akt notarialny Rep. A nr (...) - odwołanie testamentu i testament k 13 tych akt, postanowienie z 14.01.2014 r. k 40 tych akt)

Spadkodawca Z. P. w chwili śmierci nie pozostawał w związku małżeńskim, ani nie posiadał dzieci, w tym dzieci przysposobionych. Ojciec spadkodawcy A. P. (1) nie dożył otwarcia spadku, albowiem zmarł 10 grudnia 1999 r. Matka spadkodawcy J. P. umową z 16 lipca 2013 r. zawartą ze Z. P. przed notariuszem P. S. w Kancelarii Notarialnej w J. zarejestrowanej za numerem (...) zrzekła się dziedziczenia po swoim synu Z. P.. Spadkodawca posiadał czworo rodzeństwa w tym dwoje pochodzących od A. P. (1) i J. P., tj. powódkę K. Z. i R. P. zmarłego 7 kwietnia 2007 r., który nie miał zstępnych oraz dwoje pochodzących od A. P. (1) i jego drugiej żony A. P. (2)- tj. P. P. i K. P.. Do kręgu spadkobierców ustawowych spadkodawcy Z. P. należeli: jego siostra K. Z. oraz bracia K. P. i P. P., a którym przypadłby udział spadkowy należny ojcu spadkodawcy A. P. (1), a dziedziczący w częściach równych, tj. po 1/3 części.

(dowód: zeznania powódki K. Z. e- protokół rozprawy z 15.10.2015 r. 00:02:21-00:09:25; zeznania pozwanej W. P. e-protokół rozprawy z 15.10.2015 r. 00:09:31-00:15:15; dokumenty z akt Sądu Rejonowego w Jeleniej Górze sygn. I Ns (...), a w szczególności: umowa zrzeczenia się dziedziczenia z 16.07.2013 r. Rep. A nr (...)k 11 tych akt, odpis skrócony aktu urodzenia powódki nr (...) USC w S. k 8 tych akt, odpis skrócony aktu małżeństwa powódki nr (...) USC w S. k 9 tych akt, odpis skrócony aktu urodzenia K. P. nr (...) USC w C. k 10 tych akt, odpis skrócony aktu zgonu R. P. nr (...) USC w S. k 13 tych akt, odpis skrócony aktu zgonu A. P. (1) nr (...) USC w S. k 13 tych akt, odpis skrócony aktu urodzenia P. P. nr (...) /c USC w J. k 13 tych akt, protokół rozprawy z 3.12.2013 r. k 33-34 tych akt, protokół rozprawy z 14.01.2014 r. k 39 tych akt)

W skład masy spadkowej po Z. P. wchodziły następujące składniki majątkowe:

- środki pieniężne zgromadzone w (...)S.A. w W., w tym kwota 5814,73 zł na rachunku bieżącym konto osobiste, 50.000,05 dolarów amerykańskich na walutowym koncie oszczędnościowo- rozliczeniowym, 153.061,51 zł na koncie oszczędnościowym w PLN, 26.144,66 zł na lokacie pracującej;
- środki pieniężne zgromadzone na rachunku bankowym w (...)S.A. w W. w kwocie 875,02 zł;
- środki pieniężne zgromadzone w (...)S.A. we W., w tym 66.999,04 zł na rachunku bieżącym i 80.000 zł na lokacie;
- 1/14 udziału w prawie własności garażu stanowiącego odrębną nieruchomość położonego w S. przy ul. (...), dla którego Sąd Rejonowy w Jeleniej Górze prowadzi księgę wieczystą nr (...) wraz z przynależnym do tego lokalu udziałem (...) części w częściach wspólnych budynku i prawie własności działek gruntu nr (...), na których budynek jest posadowiony, a dla której to nieruchomości Sąd Rejonowy w Jeleniej Górze prowadzi księgę wieczystą nr (...) o wartości 28.200 zł;
- prawo własności niezabudowanej działki gruntu o numerze ewidencyjnym (...) o powierzchni 0,2200 ha położonej w S. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy w Jeleniej Górze prowadzi księgę wieczystą nr (...) o wartości 220.300 zł;

- prawo własności lokalu mieszkalnego stanowiącego odrębną nieruchomość położonego w S. przy ul. (...), dla którego Sąd Rejonowy w Jeleniej Górze prowadzi księgę wieczystą nr (...) wraz z przynależnym do tego lokalu udziałem (...) części w częściach wspólnych budynku i prawie własności działek gruntu nr (...), na których budynek jest posadowiony, a dla której to nieruchomości Sąd Rejonowy w Jeleniej Górze prowadzi księgę wieczystą nr (...) o wartości 535.300 zł.

(dowód: pismo (...)S.A. z 6.11.2014 r. k 110; pismo (...)S.A. z 7.11.2014 r. k 119; pismo (...)S.A. z 14.11.2014 r. k 120; odpisy z ksiąg wieczystych: nr (...) k 18-38, nr (...) k 41-43, nr (...) k 46-49; odpisy z ksiąg wieczystych k 74-96; opinia biegłej z zakresu szacowania nieruchomości M. T. k 146; zeznania powódki K. Z. e- protokół rozprawy z 15.10.2015 r. 00:02:21-00:09:25; zeznania pozwanej W. P. e- protokół rozprawy z 15.10.2015 r. 00:09:31-00:15:15)

Pismem z 16 kwietnia 2014 r. K. Z. wezwała pozwaną W. P. do zapłaty zachowku odpowiadającego 2/3 z należnego jej udziału gdyby dziedziczyła z ustawy tj. kwoty 183.000 zł odpowiadającej 1/6 wartości spadku. W odpowiedzi na powyższe pozwana uznała jej żądanie za bezzasadne i wskazując, że powódka nie jest osobą uprawnioną do zachowku zgodnie z art.991 kc.

(dowód: pismo pełnomocnika powódki z 16.04.2014 r. k 67; pismo pełnomocnika pozwanej z 29.04.2014 r. k 65)

Sąd zważył, co następuje:

Swoboda dysponowania własnym majątkiem za życia, czy to w formie darowizn, czy też swobody testowania, pozwalającej na dysponowanie majątkiem na wypadek śmierci w testamencie mogą w pewnych wypadkach prowadzić do pokrzywdzenia osób najbliższych spadkodawcy. Stąd jednym z założeń prawa spadkowego jest ochrona praw najbliższej rodziny, znajdująca wyraz w szeregu instytucji uregulowanych w księdze czwartej kodeksu cywilnego, w tym między innymi realizacją tej zasady jest instytucja zachowku, uregulowana w art.991-1011 kc, zapewniającej osobom wskazanym w ustawie określoną korzyść ze spadku nawet wbrew woli spadkodawcy. Instytucja zachowku stanowi formę ustawowego zabezpieczenia interesów osób najbliższych spadkodawcy przed skutkami rozrządzeń dokonanych przez niego w ramach przysługującej swobody testowania. Ustawodawca pozostawił spadkodawcy wybór co do sposobu zapewnienia uprawnionemu należnego mu zachowku, spadkodawca może bowiem powołać uprawnionego do dziedziczenia po sobie, może ustanowić na jego rzecz zapis, czy też dokonać na jego rzecz darowizny. Dopiero w sytuacji, gdy uprawniony nie otrzymał w żadnej z tych postaci należnego zachowku, przysługuje mu roszczenie o zapłatę sumy pieniężnej potrzebnej do jego pokrycia, uregulowane w art. 991-1011 kc, zapewniające określoną korzyść nawet wbrew woli spadkodawcy. Natomiast w razie różnicy między wartością należnego zachowku a wartością przypadającą uprawnionemu korzyści z tytułu powołania do dziedziczenia, zapisu czy darowizny, może on dochodzić sumy pieniężnej wyrównującej tę różnicę (art. 991 § 2 kc). Konsekwencją przyjętej regulacji jest obowiązek zaliczania na poczet należnego zachowku darowizn uczynionych przez spadkodawcę. Stosownie do treści art. 991§1 kc uprawnionymi do zachowku są zstępni, małżonek oraz rodzice spadkodawcy, którzy byliby powołani do spadku z ustawy, przy czym wysokość zachowku w myśl cytowanego przepisu wynosi połowę wartości udziału, jaki przypadałby uprawnionemu przy dziedziczeniu ustawowym, chyba, że uprawniony do zachowku, jest osoba małoletnią lub trwale niezdolną do pracy, gdyż wówczas wysokość ta wynosi dwie trzecie wartości tego udziału.

Podkreślić należy, że krąg osób uprawnionych z tytułu zachowku jest wąski w stosunku do kręgu spadkobierców ustawowych. Według art.991§1 kc, uprawnionymi do zachowku są zstępni, małżonek oraz rodzice spadkodawcy, jeżeli byliby powołani do spadku z ustawy. Porównanie tego kręgu z kręgiem spadkobierców ustawowych prowadzi do wniosku, że ustawodawca nie przewidział roszczenia o zachowek dla rodzeństwa i zstępnych rodzeństwa spadkodawcy.

W ocenie Sądu choć powódka z pewnością w myśl dyspozycji art.932§4 kc była uprawniona do dziedziczenia po Z. P. w części dotyczącej udziału ojca spadkodawcy A. P. (1), to jako siostra Z. P. nie jest uprawniona do zachowku po nim, gdyż nie należy do kręgu osób uprawnionych do zachowku w myśl art.991§1 kc. Tym samym nie była legitymowana czynnie do wystąpienia z niniejszym powództwem z uwagi na brak uprawnienia do zachowku.

Tym samym jej powództwo jako bezzasadne podlegało oddaleniu.

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art.98§1 i 3 kpc w zw. z w zw. z §6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (t. jedn. Dz.U. z 2013 r. poz.461), zasądzając na rzecz pozwanej koszty zastępstwa procesowego w stawce minimalnej oraz zwrot opłaty skarbowej od pełnomocnictwa.